

23 juni 1971 (omstreeks). Zandvoort. Jong exemplaar, gevangen door mej. ISABELLE CARPENTIER; bekend geworden door krantenberichten met foto's.

2 augustus 1971. Tussen Westgat en Noordland, monding Oosterschelde; melding J. SALM. Gevangen in net van het schip „Yerseke 25". TL 158 cm; RMNH 21.738, ♀ (volledig skelet).

10 augustus 1971. Schiermonnikoog; melding H. KONING. Ontvangen van drs. E. J. SCHENKKAN. TL 149 cm; ZMA 14.517, ♂ (volledig skelet). Waarschijnlijk is dit hetzelfde dier dat genoemd wordt in „Het Zeepaard", 1972, vol. 32, nr. 1, p. 3, met als datum 20-X-1971.

1 september 1971. IJmuiden, bij de Zuiderpier; melding B. LELOUX. Ontvangen van drs. E. J. SCHENKKAN. TL 89 cm; ZMA 15.209, ♂ (volledig skelet).

14 december 1971. Ameland, zuidzijde; melding E. KALVERDA. TL 136,5 cm; RMNH 22.214, ♂ (volledig skelet). Zie „Het Zeepaard", 1972, vol. 32, nr. 1, p. 3.

SUMMARY

The present note deals with strandings of Cetacea on the coasts of the Netherlands in the years 1970 and 1971.

LITERATUUR

- BREE, P. J. H. VAN, 1970. Ueber Weisschnauzdelphine (*Lagenorhynchus albirostris*) von den deutschen Nordseeküsten. — *Natur und Museum*, vol. 100: 264-268.
- BREE, P. J. H. VAN, et R. DUGUY, 1970. Sur quelques aberrations pathologiques chez les petits Cétacés. — *Der Zoologische Garten*, vol. 39: 11-15, fig. 1-5.
- DEINSE, A. B. VAN, 1966. Walvisnieuws over 1964. — *Lutra*, vol. 8: 22-26.
- SCHEYGROND, A., 1965. In memoriam Dr. A. B. van Deinse. — *Lutra*, vol. 7: 1-4, 1 pl. (portret).
- UTRECHT, W. L. VAN, en A. M. HUSSON, 1968. Strandings van Cetacea in het voorjaar van 1967 op de Nederlandse kusten. — *Lutra*, vol. 10: 7-17, pl. 2-4.

Leiden, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Raamsteeg 2, tel. 01710-43844.
Amsterdam, Zoölogisch Museum, afd. Mammalia, Plantage Kerklaan 36, tel. 020-944788.

BALAENOPTERA ACUTOROSTRATA LACÉPÈDE, 1804, DWERGVINVIS, IN 1866 GESTRAND BIJ TERNEUZEN AAN DE WESTER-SCHELDE

door

P. J. VAN DER FEEN & P. J. H. VAN BREE

Tot de verzamelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen te Middelburg, thans in bruikleen bij het Zeeuws Museum aldaar, behoort een schedel (calvarium, mandibulae en bullae, alle genummerd 3350) van een vinvis. Alle baarden ontbreken. Condyllo-praemaxillaire lengte 1,17 m; breedte over de jukbogen 0,602 m. De lengte van de neusbeenderen (0,105 m) is minder dan $\frac{2}{3}$ van de lengte van de fronto-nasale uitsteeksels van de maxillaria (voor determinatie tabel en terminologie, zie TOMILIN, 1967). De voorrand van de

Potvis, versleept vanaf de Spijkerstraat, Westerschelde, naar een dijk bij Breskens, 3 januari 1970.
Foto: Chr. Hoorn

De tekening van Jan van Goyen in de collectie A. Schwarz.

nasalia loopt ongeveer gelijk met de bases van de frontonasale uitsteeksels. De bullae tympani zijn lang respectievelijk 0,0819 en 0,0818 m. Al deze kenmerken zijn typisch voor *Balaenoptera acutorostrata* LACÉPÈDE, 1804. Vroeger werd voor deze soort veelal de onjuiste naam *Balaenoptera rostrata* (FABRICIUS, 1780) gebruikt.

De schedelbeenderen van het achterhoofd zijn vergroeid, waaruit blijkt, dat het exemplaar volwassen is. Uit de lengte van de schedel kan volgens TOMILIN (1967: 225) berekend worden, hoe lang het gehele dier ongeveer geweest is. Bij ons dier tussen 5,28 en 6,28 meter.

Dit exemplaar is de enige schedel van een recente *Balaenoptera*, die ooit tot de collecties van het Zeeuwsch Genootschap behoord heeft. De volgende citaten hebben betrekking op dit exemplaar.

In het (thans in de Provinciale Bibliotheek te Middelburg berustende) dossier 1866 van de secretaris van het Zeeuwsch Genootschap vonden wij een ongedateerde aantekening in het handschrift van de Middelburgse medicus dr. J. C. DE MAN: „De door mij voor het genootschap geprepareerde kop van een jonge vinvisch wordt — op grond dat de *Balaenoptera rostrata* aan onze kusten (volgens Prof. Schlegel) niet is waargenomen — gehouden voor dien van de gewone vinvisch — *Balaenoptera Physalus*.” Schrijver doelt hiermede waarschijnlijk op de mededeling van SCHLEGEL (1862: 100): „Intusschen is mij geen voorbeeld van eenig, aan onze kusten gestrand voorwerp [van de Dwerf-Vinvisch, *Balaenoptera rostrata*] bekend..... De gewone Vinvisch, *Balaenoptera physalus*, is de eenige [soort], van welke, van tijd tot tijd, gestrande voorwerpen aan onze kust worden waargenomen.”

J. C. DE MAN (1869: 19): „Schedel van Bala(e)noptera. Jonge vinvischschedel. Gestrand Neuzen 1866.”

J. C. DE MAN (1879: 34): „Jonge schedel van een *Balaenoptera* of vinvisch. Gestrand Ter Neuzen 1866. Geprepareerd door J. C. DE MAN.”

E. D. VAN OORT (1918: 61-62): „Volgens mededeling van Dr. J. G. DE MAN bevindt zich in het Museum van het Zeeuwsch Genootschap te Middelburg nog een schedel van een 'jonge' *Balaenoptera*, in het jaar 1866 bij Ter Neuzen gestrand. Vermoedelijk is deze schedel afkomstig van een voorwerp, tot een der beide laatstgenoemde soorten [*B. borealis* en *B. acutorostrata*] behorende.”

VAN DEINSE (1918: 190, 250): Nr 112. *Balaenoptera* sp., jong exemplaar, Ter Neuzen, 1866; sexe en maand van stranding onbekend; gegevens volgens brief van Dr J. G. DE MAN te Yerseke (zoon van wijlen J. C. DE MAN te Middelburg), 10-X-1917.

VERNHOUT (1919: 108): „Schedel van een jonge *Balaenoptera*, gestrand bij Neuzen.”

VAN DEINSE (1931: 276) vermeldt Nr 28 „1866, Terneuzen” in de lijst van strandingen van *Balaenoptera physalus*. Evenzo SCHULTZ (1970: 246).

Wij zijn in het bezit van een notitie door A. B. VAN DEINSE geschreven kort na 14 Juli 1937, gericht aan VAN DER FEEN: „1866, 10 Dec. Ossensisse bij Neu-

zen, 5,4 m, schedel Zeeuwsch Genootschap". Het is ons onbekend, hoe VAN DEINSE deze bijzonderheden te weten is gekomen en het is ons nog niet gelukt ze te verifiëren. Merkwaardig is dat VAN DEINSE de notitie nooit gebruikt heeft voor een rectificatie, noch de juiste determinatie vermeld heeft bij de bewerking (1964/65) van de Cetacea in het kaartstelsel Vertebraten van Zeeland van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap.

SUMMARY

The skull of a Rorqual, stranded in 1866 near Terneuzen, province of Zeeland, the Netherlands, and sometimes referred to as a juvenile *Balaenoptera physalus*, proved to be a fullgrown specimen of *Balaenoptera acutorostrata*, Minke Whale.

LITERATUUR

- DEINSE, A. B. VAN, 1918. Over de vinvissen in de landen om de Noordzee gestrand tusschen de jaren 1306-1918. — Zool. Mededeelingen, 4: 179-245.
- DEINSE, A. B. VAN, 1931. De fossiele en recente Cetacea van Nederland: I-XI, 1-304, 31 pl. (Paris, Amsterdam).
- MAN, J. C. DE, 1869. Naamlijst van voorwerpen van zoölogischen aard, etc., Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen: 1-28 (Altorffer, Middelburg).
- MAN, J. C. DE, 1879. Naamlijst van voorwerpen van zoölogischen aard, etc. Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen: 1-50 (Altorffer, Middelburg).
- OORT, E. D. VAN, 1918. Over een te Noordwijk aan Zee aangespoelden *Lagenorhynchus albirostris*, benevens een lijst van de Cetaceen-soorten, die tot heden aan de Nederlandsche kust zijn waargenomen. — Zool. Mededeelingen, 4: 54-62, 2 pl.
- SCHLEGEL, H., 1862. Natuurlijke historie van Nederland. Zoogdieren, I-II, I-VIII, 133, 20 pl. (Kruseman, Haarlem).
- SCHULTZ, W., 1970. Ueber das Vorkommen von Walen in der Nord- und Ostsee. — Zool. Anz., 185: 172-264.
- TOMILIN, A. G., 1967. Mammals of the U.S.S.R. and adjacent countries IX. Cetacea: I-XXI, 1-717 (Israel progr. sci. translations, Jerusalem).
- VERNHOUT, J. H., 1919. Het kabinet van Naturalia. — In: Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het anderhalve-eeuwest van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, te Middelburg: 103-110 (Altorffer, Middelburg).

Domburg, Domburgseweg 6.

Amsterdam, Zoölogisch Museum, Afd. Mammalia, Plantage Kerklaan 36.

OVER TWEE WEINIG BEKENDE STRANDINGEN VAN VINVISSSEN OP DE NEDERLANDSE KUST

door

THIJS MOL

In de „Oprechte Haarlemsche Courant" van donderdag 2 oktober 1845 (no. 118) werd de hierbij gereproduceerde advertentie afgedrukt (fig. 1). Een bijna gelijk-luidende advertentie werd op de zelfde datum gepubliceerd in het „Algemeen Handelsblad" (zie: DE VRIES & VAN AMSTEL, 1971: 27). Navraag bij het gemeentearchief van Wijk-aan-Zee (nu gemeentearchief Beverwijk) en bij het Rijksarchief